

Adoptiepraktijk

Denken, Durven, Doen

Diagnostiek en behandeling
van vroegkinderlijk trauma

dr. Anneke J.G. Vinke
GZ-psycholoog - Registerpsycholoog K&J NIP - Orthopedagoog NVO
voorzitter ADOC - kenniscentrum Adoptie en Pleegzorg
www.adoptiepraktijk.nl / www.adoptionresearch.nl

2015 congres Kind en Trauma

Denken, durven, doen

- Richtlijnen: diagnostiek en interventies - stevige basis in de literatuur en in instrumenten/checklists/NI evidence base
- Interventies: complex probleem, geen 'one size fits all' - durven interventie op maat te maken
- Doen: protocol, wet en richtlijn helpt, maar bijna nooit standaard methode afdoende - vaak combi nodig

2

Richtlijnen & checklists als steun bij beoordeling en diagnostiek

- Veiligheid primair doel: beoordelen, wegen, beslissen ondersteund door checklists en instrumenten
- De beoordelaar is daarbij zichzelf tot instrument: 'niet plus' gevoel / klinische intuïtie
- Kindermishandeling: ook altijd een relationeel trauma - er is een beschadiging in/van de gehechtheidsrelatie!
 - DSM5 Trauma en Stressorgerelateerde stoornissenqsss43

3

Ontwikkeling in een oogopslag

<https://www.youtube.com/watch?v=DeeWSDMIbsU>

4

Beoordelaar als instrument

- Klinische intuïtie en de rol van neuroceptie / interpersoonlijke neurobiologie (polyvagal theory - Porges, 2011/ Interpersonal Neurobiology - Siegel)
- Kennis en ervaring 'niet plus' —> dit is de reactie van de clinicus op alle feitelijke maar ook alle sensorische informatie die binnenkomt

5

Veiligheid, risicotaxatie en diagnostiek

- Inschatten veiligheid (multidisc./ SOS)
- Inschatten risico op kindermishandeling via SDM methoden bv. CFRA/CARE-NL/ Deltalijs/LIRIK
 - taxatie in hier en nu is geen voorspelling
- Werk conform juridisch kader en richtlijnen - onderscheid de praktische en de therapeutische taken
- Diagnostiek -> op individueel en systeemniveau

6

Toxic stress - chronische stress- early life stress

- Kindermishandeling, misbruik, verwaarlozing - ook sprake van relationeel trauma
- Er is over de grens van een kind gegaan, zowel over de fysieke als psychische grens - kind is niet beschermd en gekoesterd.
- Langdurige, soms ook blijvende 'schade'

Some people's lives seem to flow in a narrative; mine had many stops and starts. That's what trauma does. It interrupts the plot. .. It just happens and then life goes on. No one prepares you for it.

J.Stern. Denial: a memoir of Terror (in:Vd Kolk 2014)

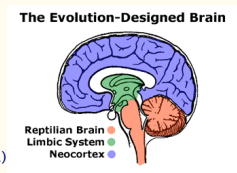
Bij behandelen

- Trauma : werken aan grenzen en aan het verhaal /'narrative' - de opvattingen en de betekenis van het verhaal
- Eerst 'resources' dan integreren- helpen om hulpbronnen te identificeren
- Ontschuldigen —> cognitief top down benadering overheerst in behandeling

Stress en trauma

- (Kinderlijke) ervaring centraal
- Ervaring doe je op via het lichaam, via de 'core-organizers' - de 5 bouwstenen van ervaring, verankerd in het brein:

- cognitie
- emotie
- beweging
- zintuiglijke waarneming
- sensatie (proprioceptie, inner bodysensatie o.a.)

- Ervaring aan basis van gehechtheidsrelatie en van de ontwikkeling van het brein
- Ouder centraal bij ervaringen kind

(Ogden, 2012 Trauma Training/ afb. <http://www.wisdompage.com/roleofvalues.htm>)

Verwachtingen worden vastgelegd

Het brein legt de verwachtingen vast

Het vastgelegde wordt de basis voor toekomstig gedrag

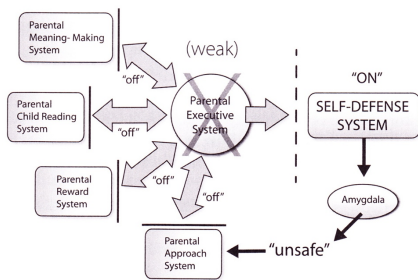
De reactie van ANDER EN OMGEVING is bepalend voor WAT er wordt vastgelegd!

what fires together wires together

Blokkades

- Op brein niveau kunnen ouderlijke functies uitvallen - netzoals dit bij het kind kan gebeuren: wellicht daarmee risico op kindermishandeling / verwaarlozing groter!
- Acut, chronisch, kind, fase specifiek
- Geblokkeerde zorg = het onderdrukken en uitvallen van systemen GEEN permanente beschadiging van het vermogen voor een kind te zorgen
- --> blocked care = **BEHANDELBAAR**

Figure 3.2. Blocked Care
Failure of the Parental Executive System to regulate unparental reactions suppresses all parenting systems.

100

Hughes&Baylin, 2012/ 2014

Trauma: brain mind & body

Als het verhaal tot rust is gebracht, is er nog het lijf dat herinnert, dat op alert staat 'the body keeps the score' en is op zoek naar :

1. act of triumph' (trauma) of
2. missende ervaring (developmental)

(Janet, 1925; vd Kolk, 2014; Ogden, Minton & Pain, 2006; Ogden & Fisher, 2015)

'It takes an experience to antidote an experience'

(Lana Epstein DT 2014)

Als ervaring zich verankert...

- Developmental Trauma Disorder -> trauma herorganiseert het brein - interventie gericht op het aanbrengen van nieuwe verbindingen -
 - het brein als "budgetting, Bayesian betting machine" (Coan, CCC2013 Kaatsheuvel)
 - blocked care en blocked trust (Hughes & Baylin, 2012/2014)
 - Nieuwe ervaring: nieuwe connectie - plastisch brein (Perry, 2012)

Behandeling van trauma: relatie centraal

- Relatieve trauma kan alleen in de relatie en via de relatie gerepareerd worden
- Voor kinderen/jongeren: met veilige gehechtheidsfiguur
- Voor volwassenen: met therapeut

Interventies

- Richten op het aanbrengen van de 'gemiste' ervaring
- Randvoorwaarde: *intersubjectiviteit* nl het delen van aandacht, intentie en affect
- Relatie als helende factor - herstel van geblokkeerd opvoederschap bij de ouder en van geblokkeerd vertrouwen bij het kind

Nog niet in de NI databank - maar in de klinische praktijk waardevol

- Dyadic Developmental Psychotherapy (DDP)
- Sensorimotor Psychotherapie
- Theraplay
- Attachment Story Telling
- Neurofeedback

- attach.org

Rewire the brain

- Behandeling gericht op het verhaal / plaatje : EMDR of SP of combi
- Relatieve trauma: met ouders erbij DDP
- Terugkeren naar plezier, structuur en spel: starten met Theraplay
- Verhaal als rode draad erdoorheen
- Soms ondersteunen met neurofeedback

Enkele voorbeelden

Body keeps the score

- Het lichaam onthoudt, het lichaam zoekt de oplossing
- Mishandeling: overschreden grenzen
- Werk aan de grens
- PME = present moment experience

Sensorimotor psychotherapie

- Mindfulness en tracking
- Twee wegen: afhankelijk van diagnose
 - trauma: niet naar het centrum, start bij trauma ontkoppel de core organizers (cognitie, emotie, 5 zintuiglijke perceptie, beweging, sensatie) en kom tot de 'act of triumph' en integratie
 - Ontwikkelingsgericht: gemiste ervaring centraal stellen in de therapie - komen tot reparatie naar de eerste ervaring, naar de belief meaning en dan samen nieuwe ervaring maken

Experimenten in mindfulness

Theraplay

- Via directief spel werken aan gehechtheidsrelatie - vier dimensies in spel: Structuur, Betrokkenheid, Verzorging en Uitdaging -> focus op 2 dimensies in behandeling
- Vaste opzet sessies: start, checkup, verzorging - serie spellen afsluiten als start.
- Eerst met kind, dan ouder erbij
- Diagnostiek via MIM (Marschak Interaction Method)

DDP

- Playfulness (speelsheid)
- Acceptance (acceptatie)
- Curiosity (nieuwsgierigheid)
- Empathy (empathie)

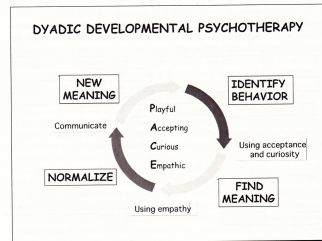

Figure 2.1.

Co-creatie van het verhaal → nieuwe betekenis -
Co-regulatie van affect via intersubjectiviteit
Interactief repareren in het hier en nu.

Eerst met ouders, dan kind erbij

Herstel van de relatie: in pleeg-en adoptiegezinnen : Dan Hughes

<https://www.youtube.com/watch?v=YOTmv-WCcmQ>

<https://www.youtube.com/watch?v=rMIseYXNINc>

Attachment Story telling (Lacher, Nichols, May, 2005; Golding, 2014)

- Twee benaderingswijzen:
 - het levensverhaal met nieuwe betekenis
- Het verhaal in de therapie
 - thuis horen
 - trauma
 - ontwikkeling
 - succes verhaal

Neurofeedback: rewiring the brain

Ondersteunend, training van het brein -
na gedegen diagnostiek QEEG en met op maat gemaakt trainingsprotocol

'In my practice I use neurofeedback primarily to help with the hyperarousal, confusion and concentration problems of people who suffer from DTD' (vd Kolk, 2014)

Neurofeedback

<https://www.youtube.com/watch?v=HxHR7InSQ1c>

<https://www.youtube.com/watch?v=t6XeCwFQrCA>

In de therapie:
je bouwt het huis
vanaf de basis

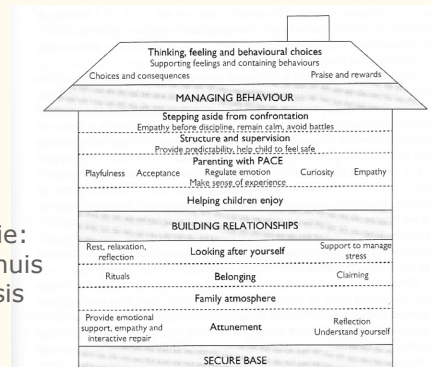

Figure 7.1 The house model of parenting (Adapted from 'The House Model of Parenting' in Golding et al. (2006). Copyright © John Wiley & Sons Ltd. Reproduced with kind permission.)

Wat het brein nodig heeft...

Siegel, D. (2014). *Brainstorm. The power and purpose of the teenage brain.* New York: Penguin Putnam

The Healthy Mind Platter

The Healthy Mind Platter for Optimal Brain Matter™

Copyright © 2011 David Rock and Daniel J. Siegel, M.D. All rights reserved. iktijk

31

Denken, Durven, Doen

Trauma en met name preverbaal trauma is ingewikkeld

Denk: Theorie gestuurd werken noodzakelijk

Durf te vertrouwen op ervaring, intuïtie, Present moment experience (PME)

Doe wat jouw cliënt op dat moment nodig heeft en werk altijd vanuit en met de relatie (evt. ondersteunen met nfb)

32

People make the difference in other peoples lives not programmes!

Bruce Perry (EUSARF 2012)

33

Met dank aan

Mijn cliënten en hun ouders

Mijn supervisors/opleiders:

Dan Hughes / Edwina Grant (DDP)

Lana Epstein/Tony Buckley/ Pat Ogden (SP)

Viv Norris / Bettie Sleeuw (Theraplay)

34

Links:

Contact/opmerkingen:

info@adoptiepraktijk.nl

AVinke@fsw.leidenuniv.nl

Informatie:

- www.sensorimotor.org (ook over opleiding SP)
- www.ddpnetwork.org
- www.theraplay.nl
- www.attach.org
- www.baaf.org.uk
- www.adoptiepraktijk.nl
- www.spindles.nl

35

Lezen:

Booth, Ph& Jernberg, A. (2010). *Theraplay Helping Parents and Children Build Better Relationships Through Attachment-Based Play.* New York: Wiley

Hughes, D. (2009). *Attachment Focused Parenting.* New York: Norton.

Hughes, D.A. & Baylin, J. (2012). *Brain based parenting. The neuroscience of caregiving for healthy attachment.* New York: Norton (vertaald als Opvoeden doe je met je Brein, 2014 Hogrefe).

Kolk, B. . van der (2014). *The body keeps the score. Brain mind and body in the healing of trauma.* New York: Viking.

Ogden, P., Minton, K. & Pain, C. (2006). *Trauma and the body. A sensorimotor approach to psychotherapy.* New York, Norton.

Porges SW. (2011). *The Polyvagal Theory.* New York: Norton.

Siegel, D. J. (2012). *Pocket guide to interpersonal neurobiology.* New York: Norton.

Siegel, D. J.(2014). *Brainstorm.* New York: Tarcher

Van IJzendoorn, M.H. & Bakermans-Kranenburg, M. (2010). *Gehechtheid en trauma.* Amsterdam: Hogrefe.

36